

3. Organizacija stručne prakse

Što biste željeli znati o studentima koji Vam trebaju doći na praksu? Koje su Vam sve informacije potrebne od sveučilišnog nastavnika – voditelja prakse – da biste dobro organizirali praksu pod svojim mentorstvom? Što je sve potrebno pripremiti prije nego student dođe?

Preduvjet dobre studentske prakse jest dobra suradnja sveučilišnog nastavnika – voditelja prakse – s mentorima u radnim organizacijama. Prije nego što studenti dođu na praksu, voditelj bi na zajedničkom sastanku s mentorima trebao razgovarati o tom što se praksom želi ostvariti i kako će se to postići.

Naime, studentska praksa može se odvijati kao zaseban kolegij na studiju ili studenti mogu doći na praksu u okviru dijela nekog kolegija. U obama slučajevima praksa treba biti unaprijed jasno osmišljena. To znači da će nastavnik/nastavnici na sveučilištu jasno definirati što su očekivani ishodi prakse i koliko je studentsko opterećenje praksom u ECTS bodovima, tj. koliko praksa za pojedinog studenta traje (jedan ECTS odgovara otprilike tridesetak sati studentskoga rada). Kad je riječ o ishodima, oni trebaju biti jasno formulirani kao ono što će studenti moći raditi nakon završene prakse (a ne kao zadaci koje će studenti raditi tijekom prakse!) i trebaju biti mjerljivi, tj. oblikovani tako da je moguće utvrditi jesu li ostvareni. Ishodi su prakse i specifični i generički. Primjeri specifičnih ishoda karakterističnih za pojedinu profesiju mogu biti:

- interpretirati rezultate dobivene psihologijskom procjenom, napisati nalaz i/ili mišljenje (studenti psihologije)
- izraditi govorni status pojedinca s atipičnim govorom (studenti fonetike)
- planirati i organizirati okrugli stol s temama o književnosti (studenti francuskog jezika i književnosti).

Generički ishodi, zajednički različitim strukama, mogu biti primjerice:

- kritički prosuđivati etičke dileme u realnom okruženju
- aktivno surađivati u timu, zauzimati se za vlastite ideje i vrijednosti te uvažavati ideje i vrijednosti drugih u timu

Uz to što ishodi prakse moraju biti unaprijed definirani, mentori prakse trebaju biti s njima upoznati, tj. moraju znati koje kompetencije studenti praksom ostvaruju.

Također je potrebno osmisliti odgovarajuće načine rada na praksi kako bi se mogli ostvariti željeni ishodi. Voditelj prakse – sveučilišni nastavnik – i mentori – stručnjaci iz prakse – zajedno razrađuju tijek, sadržaje i oblike rada studenata na praksi. U planiranju metoda rada treba biti realističan i fleksibilan: neke će poslove student sigurno vidjeti i moći obavljati, a neki su rijetki i periodični, ali važni, i potrebno je razmisliti kako studente upoznati s njima. Voditelji prakse i mentori trebaju odrediti aktivnosti nužne za ostvarenje ishoda, a pritom valja voditi računa o tom da se isti ishod može ostvariti različitim oblicima učenja odnosno studentskoga rada. U procesu dogovaranja studentskih aktivnosti na praksi najvažnije je da one budu usklađene s ishodima, tj. da smo sigurni da će uz takve metode učenja studenti ostvariti planirane ishode.

Mentori trebaju biti upoznati s načinom provjere ostvarenosti ishoda te moraju biti informirani hoće li i na koji način biti uključeni u taj proces (o tom će biti više riječi u poglavlju o vještinama potrebnim za dobro mentorstvo).

Dakle, prije dolaska studenata na praksu voditelji prakse moraju s mentorima dogovoriti, odnosno upoznati ih s:

- ishodima
- metodama rada
- načinom provjere ostvarenosti ishoda.

To su najvažniji aspekti organizacije prakse, ali potrebno je još razjasniti neke vrlo konkretne pojedinosti. Tako je, primjerice, iz pozicije mentora važno znati koliko će vremena studenti provesti kod vas na praksi, trebaju li sate prakse provesti u kontinuitetu ili će dolaziti samo određenim danima, je li to jedina radna organizacija gdje će boraviti ili nije, kad će studenti doći, hoće li doći jedan student ili više njih, hoće li studenti, u slučaju da je planirano da ih te akademske godine dođe više, doći zajedno ili uzastopce, i slično.

Uz zajednički sastanak prije početka prakse, voditelji prakse trebali bi mentorima dati detaljne pisane upute o provedbi prakse i načinu rada te imati međusobno otvorene komunikacijske kanale za razjašnjavanje svih nedoumica.

U projektu *Učenje kroz rad i sustav upravljanja studentskim iskustvom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu* razrađene su analitičke rubrike koje definiraju kriterije kvalitete studentske prakse / učenja kroz rad i razinu njihova ostvarenja. Između ostaloga, postoje i rubrike koje se odnose na samu organizaciju prakse te pretpostavke i formalno-administrativne podloge provedbe prakse (ovdje navedeni primjeri samo su dijelovi izrađenih analitičkih rubrika).

Donosimo primjer rubrika za kriterije izrade plana prakse i komunikaciju voditelja prakse s mentorima.

Slika 1. Kolbov ciklus iskustvenog učenja	OBJEKT VREDNOVANJA: Organizacija nenastavničke prakse		
Pitanja	Koje bi kriterije bilo najbolje uzeti u obzir za procjenu različitih razina izvedbe predmeta evaluacije? Kako bi ti kriteriji izgledali ako bi bili na vrlo lošoj, prihvatljivoj i izvrsnoj razini?		
KRITERIJ	NEZADOVOLJAVAJUĆA RAZINA	PRIHVATLJIVA RAZINA	IZVRSNA RAZINA
Kriterij 1 – Izrada organizacijskog plana (koji student ide u koju radnu organizaciju, dokumentacija i sl.)	· Ne postoji organizacijski plan ni evidencija obavljanja prakse (koji student ide u koju organizaciju i u kojim terminima).	· Termini prakse dogovaraju se tijekom akademske godine (neposredno prije prakse) i o njima se vodi evidencija.	· Plan prakse dogovoren je početkom akademske godine/semestra. · Plan prakse transparentan je prema studentima i mentorima.
Kriterij 2 – Komunikacija voditelja prakse s mentorima	· Voditelji prakse ne održavaju sastanak s mentorima. · Ne postoji komunikacija mentora i voditelja prakse.	· Voditelj prakse održava sastanak s novim mentorima. · Mentor i voditelj prakse komuniciraju po potrebi mentora.	· Voditelj prakse održava zajednički sastanak sa svim mentorima prije početka i nakon završetka prakse. · Voditelj prakse i mentori uzajamno komuniciraju putem dogovorenih komunikacijskih kanala.

Dobra organizacija stručne prakse podrazumijeva da mentori imaju podršku voditelja prakse i visokoškolske institucije. Osim za osiguranu komunikaciju voditelja i mentora, visokoškolske institucije trebale bi se pobrinuti i za primjerenu pripremu mentora. Naime, mentori su sigurno stručnjaci koji dobro rade svoj posao, ali to ne znači i da su vješti u poučavanju odnosno vođenju studenata. Oblici pripreme mentora mogu biti:

- individualni ili zajednički sastanci
- pisane upute
- priručnik za mentore
- posebne edukacije za mentore.

Podrškom mentorima visokoškolske institucije osiguravaju kvalitetu prakse, ali istodobno pomažu mentorima u njihovu usavršavanju i osjećaju sigurnosti da dobro obavljaju svoj posao pomaganja razvoja budućih mladih stručnjaka.

No, uz organizacijske zahtjeve koji se postavljaju zajednički pred fakultetskog voditelja prakse i mentora, postoje i zahtjevi koje mentor mora riješiti

unutar svoje radne organizacije. Prvo, mora biti siguran da ima formalnu, ali i neformalnu podršku unutar organizacije za mentoriranje studenata. Naime, studenti neće „ometati” samo njegov rad, nego će svojom prisutnošću djelovati i na rad u timu, odnosno utjecati na mentorove suradnike. Uz to, prije dolaska studenta mentor mora pripremiti:

- mjesto za rad
- zakone i pravilnike koji reguliraju djelatnost
- stručnu literaturu
- licencije za softver, priručnike za rad
- podatke, tablice.

Studentska praksa može učinkovito početi tek kad su dogovoreni svi organizacijski aspekti, kad mentor zna koji su potencijalni zadatci prikladni za postizanje željenih ishoda i kad je u svojem radnom okruženju osigurao sve potrebne preduvjete za dolazak studenta. A dobar i učinkovit početak prakse važan je prvi korak i za studenta i za mentora.